

DEFA

OPTAG OG FRAFALD PÅ EUD BLANDT DE YNGSTE ELEVER

Udarbejdet af:

Kristian Thor Jakobsen, cheføkonom
Kristian Hamburger Holm, projektassistent

Udgivet juli 2020

Tænk tanken DEA
Fiolstræde 44
1171 København K
www.dea.nu

01

Baggrund

Baggrund

Valget af en erhvervsuddannelse efter grundskolen har i en årrække haft stor politisk bevågenhed, og det samme har andelen af elever, der afbryder et erhvervsuddannelsesforløb. Derfor var både søgning til og frafald på erhvervsuddannelserne centrale i aftale "Bedre og mere attraktive erhvervsuddannelser" i 2014. Reformen bestod bl.a. af fire klare mål for, hvordan bl.a. optaget og frafaldet blandt unge på erhvervsuddannelserne (eud) skulle være i 2020 og 2025. Det første resultatmål går på andelen af unge, der vælger en eud umiddelbart efter 9. eller 10. klasse:

"Andelen af elever, der vælger en erhvervsuddannelse direkte efter 9. eller 10. klasse, skal op på 25 pct. i 2020, og andelen skal øges til mindst 30 pct. i 2025."

Det andet resultatmål for reformen går på andelen af elever, der også fuldfører eud:

"Andelen af elever, der fuldfører en erhvervsuddannelse, skal stige fra 52 pct. i 2012 til mindst 60 pct. i 2020 og mindst 67 pct. i 2025."

Ifølge Børne- og Undervisningsministeriet er andelen af unge, der søger eud som første prioritet efter 9. eller 10. klasse, steget en smule fra 18,8 pct. i 2013 til 19,9 pct. i 2020, altså langt fra målsætningen fra reformen om 25 pct. Tilsvarende ligger andelen af elever, der fuldfører eud, stabilt på omkring 55 pct. Samlet set peger det altså i retning af, at der er et stykke vej til, at resultatmålene for 2020 og særligt 2025 bliver indfriet.

Men hvad har været med til at drive tendenserne i forhold til optag og frafald på eud blandt de helt unge overordnet set? Og er der steder i Danmark, hvor andelen af unge, der starter på og fuldfører en eud, faktisk lever op til de centrale målsætninger? I denne analyse ser vi nærmere på optaget og frafaldet blandt helt unge, dem der starter på eud kort efter 9. eller 10. klasse, og kortlægger, hvordan fx forældrenes uddannelsesbaggrund og bopælskommune spiller ind.

02

Hovedkonklusioner

Hovedkonklusioner:

- Kun otte kommuner har et optag og frafald på eud blandt de helt unge, der umiddelbart lever op til resultatmålene for den seneste reform af eud. Der indgår ingen kommuner fra hovedstadsområdet og kun Kalundborg Kommune fra Region Sjælland.
- Siden 2000 har omkring 90 pct. af alle unge påbegyndt en ungdomsuddannelse senest to år efter endt grundskole. Samtidig er der dog sket et markant skifte i hvilken ungdomsuddannelse, som de helt unge starter på. I 2000 startede omkring hver tredje ung på eud, mens andelen af unge, der starter på eud, er faldet siden og ligger nu på under 20 pct.
- Andelen af helt unge, der starter på eud, er faldet uanset forældrenes uddannelsesbaggrund. Dog er andelen faldet klart mest for unge med ufaglærte eller faglærte forældre. Andelen af unge med faglærte forældre, der starter på eud, er faldet fra godt 40 pct. til ca. 28 pct. i dag, altså et fald på ca. 30 pct. For unge med ufaglærte forældre er andelen faldet med knap 50 pct.
- Det er hovedsageligt de unges ændrede søgemønstre i forhold til eud fremfor forældrenes ændrede uddannelsesbaggrund, der har bidraget til det samlede fald i andelen af unge, der starter på eud efter grundskolen. Det er altså i høj grad tendensen til, at fx unge med faglærte forældre i langt mindre grad end før starter på eud.
- Andelen af helt unge, der starter på eud, varierer en del fra kommune til kommune. Andelen af unge, der starter på eud efter grundskolen, er lavest i de største bykommuner København og Aarhus samt i en række nordsjællandske kommuner. På Fyn samt Syd- og Vestsjælland ligger andelen af unge, der starter på eud efter grundskolen, i den høje ende med andele på mellem 20 og 30 pct.
- Lige knap hver tredje ung, der starter på eud efter grundskolen, har fuldført en eud senest fem år efter, de afsluttede 9. klasse. Andelen har været stigende fra omkring 25 pct. i starten af 00'erne. Dette har dog ikke ført til et fald i andelen af unge, der er startet på eud, men som fem år efter 9. klasse er faldet helt fra. Denne andel har ligget konstant på ca. 45 pct. siden 2000.
- Unge, hvis forældre har en faglært baggrund som højeste uddannelsesniveau, har det laveste frafald med godt 40 pct. Omvendt er mere end 55 pct. af de unge med ufaglærte forældre faldet fra eud fem år efter 9.kl, mens unge, hvor mindst én forælder har en videregående uddannelse, har et samlet
- frafald på ca. 45 pct.
- Frafaldet blandt unge på eud er særligt stort på Lolland-Falster og i Københavnsområdet, mens en række vest- og midtjyske kommuner har et relativt lavere frafald. Lemvig Kommune har det laveste frafald med 30 pct., når vi ser bort fra ø-kommunerne. I den anden ende af skalaen ligger bl.a. Brøndby og Københavns Kommune med et frafald på ca. 60 pct.

03

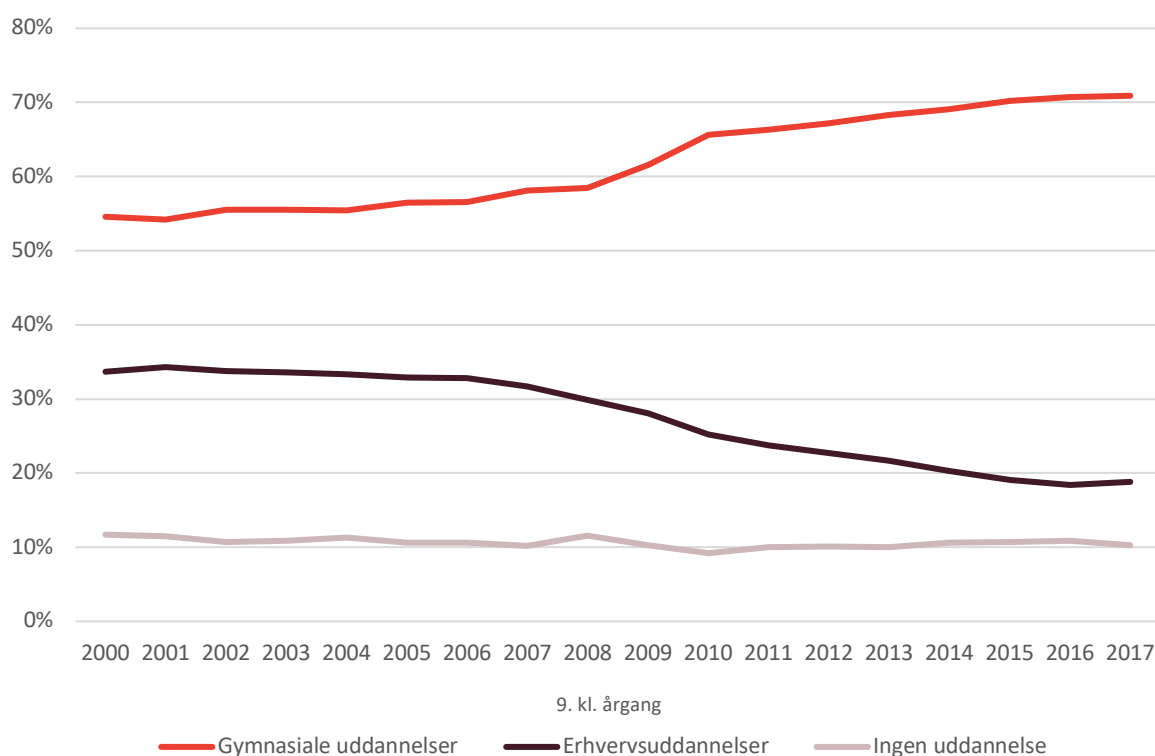
Beskrivelse af udvikning

Optag blandt unge, der lige er blevet færdige med 9. klasse

Siden 2000 har omkring 90 pct. af alle unge påbegyndt en ungdomsuddannelse senest to år efter endt grundskole, jf. Figur 1. Samtidig er der dog sket et markant skifte i, hvilken ungdomsuddannelse, de helt unge starter på. I 2000 startede 55 pct. af de unge på en gymnasial uddannelse senest to år efter endt grundskole, mens omkring hver tredje ung startede på eud. Siden da er andelen af unge, der starter på en gymnasial uddannelse, steget til ca. 70 pct., mens andelen af unge på eud er faldet tilsvarende og ligger på under 20 pct.

Der har altid været klart flest drenge blandt de helt unge på eud. I 2000 var det godt 40 pct. af alle drenge, der startede på eud efter grundskolen, mens det samme kun gjaldt for hver fjerde pige. Nu ligger andelen på 25 og 12 pct. for henholdsvis drenge og piger. Faldet i andelen af unge, der starter på eud efter grundskolen, er altså nogenlunde lige stort for drenge og piger siden 2000.

Figur 1: Første ungdomsuddannelse senest to år efter endt grundskole, 2000-2017

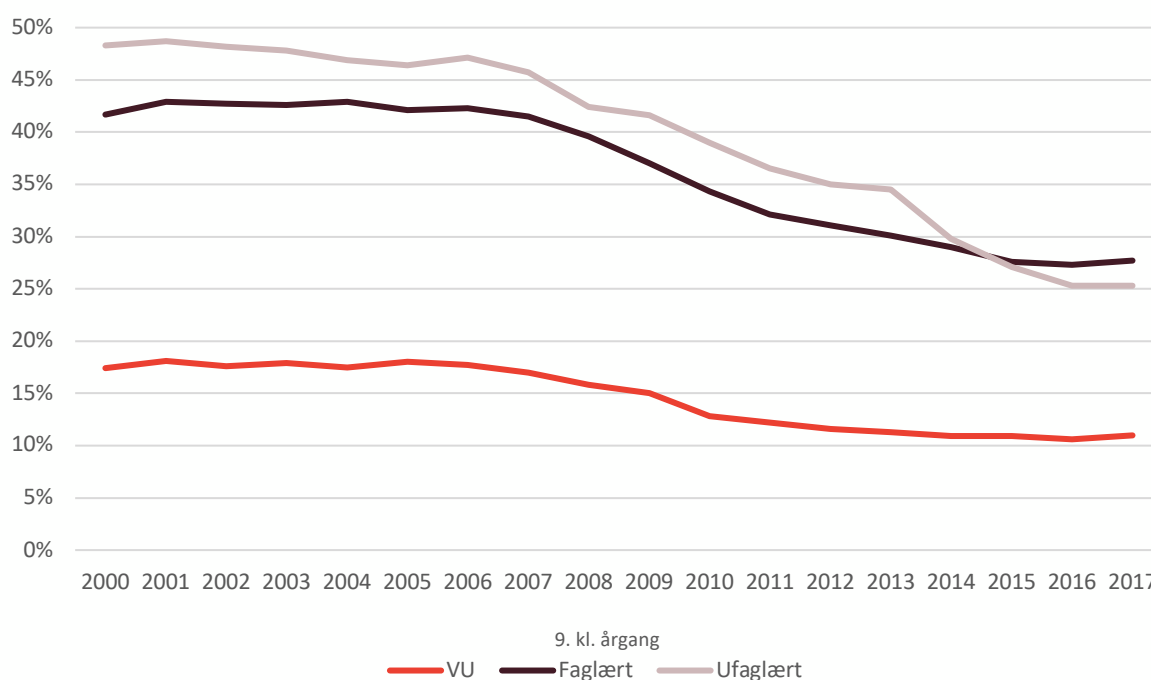
Kilde: egne beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik.

Der har også altid været relativt flere unge med ufaglærte eller faglærte forældre, der starter på eud efter grundskolen, sammenlignet med unge, hvor mindst én forælder har en videregående uddannelse, jf. Figur 2. I 2000 startede fx over 40 pct. af unge med faglærte forældre på eud efter endt grundskole, mens det kun var omkring knap 20 pct. blandt unge, hvor mindst én forælder havde en videregående uddannelse.

Siden 2000 er andelen af helt unge, der starter på eud, faldet, uanset forældrenes uddannelsesbaggrund. Dog er andelen faldet klart mest for unge med ufaglærte eller faglærte forældre. Andelen af unge med faglærte er faldet fra de førnævnte godt 40 pct. til ca. 28 pct. i dag, altså et fald på ca. 30 pct. For unge med ufaglærte forældre er andelen faldet med knap 50 pct.

Andelen af unge, der starter på eud, og hvor mindst én forælder har en videregående uddannelse, er i samme periode faldet fra 17 til 11 pct.

Figur 2: Andel, der starter på eud som første ungdomsuddannelse efter grundskolen fordelt efter forældres højeste uddannelsesniveau, 2000-2017

Note: Der er desuden betinget på, at uddannelsen er påbegyndt senest to år efter 9. klasse

Kilde: egne beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik.

Den faldende andel af unge med ufaglærte eller faglærte forældre, der starter på eud efter grundskolen, har altså i høj grad været med til at trække den samlede andel af unge, der starter på eud, ned. Men forældrenes uddannelsesbaggrund har ændret sig markant siden 2000, hvilket også har været en medvirkende årsag til den lavere andel af unge, der starter på eud.

I 2000 udgjorde unge, hvor mindst en forælder havde en videregående uddannelse, lige knap 40 pct. af alle unge, der færdiggjorde grundskolen, svarende til ca. 19.500 unge. I 2017 var den tilsvarende andel af unge fra grundskolen steget til godt 50 pct., svarende til ca. 34.500 unge. Og givet at denne gruppe af unge altid har udgjort den laveste andel, der starter på eud, vil dette også trække i retning af færre unge, der søger mod eud efter grundskolen.

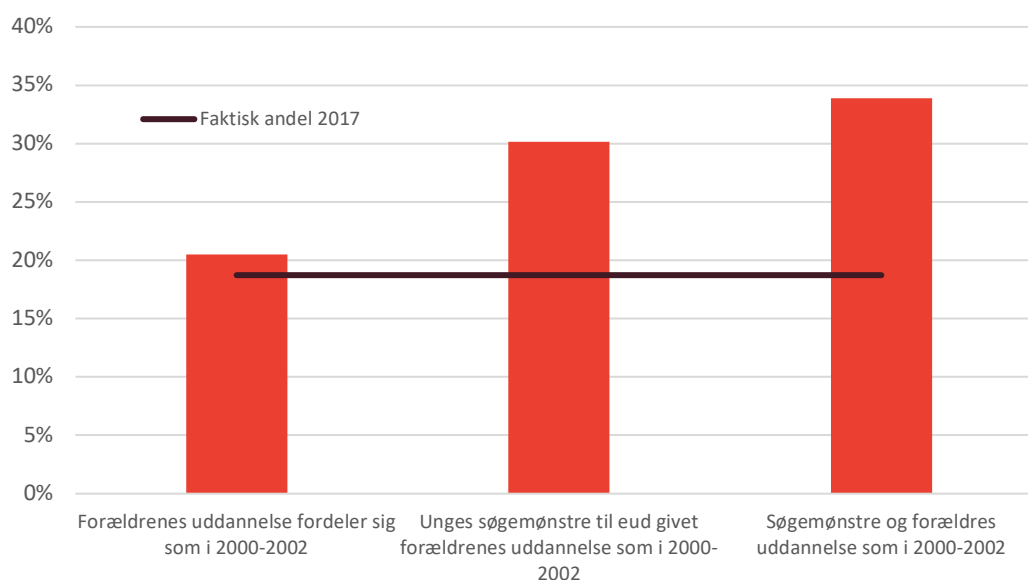
Som et eksperiment kan vi se på, hvordan andelen unge, der starter på eud, ville have set ud, hvis fx forældrenes uddannelsessammensætning ikke havde ændret sig siden 2000-2002, eller hvis de unges søgemønstre givet forældrebaggrund ikke havde ændret sig.

Hvis vi først antager, at forældrene til de unge, der afsluttede 9. klasse i 2017, fordelte sig uddannelsesmæssigt som i 2000-2002, ville det betyde, at andelen af unge med fx faglærte forældre ville ligge på ca. 44 pct. frem for 37 pct. Givet dette og med søgemønstre som i dag, ville andelen af unge, der starter på eud, ligge på 21 pct. frem for de faktiske 19 pct., jf. Figur 3.

Hvis de unges søgemønstre i forhold til eud, givet forældrenes baggrund, var lig niveauet for 2000-2002, ville omkring 30 pct. af de unge fra 2017 været startet på eud efter grundskolen. Hvor altså forældrenes uddannelsesbaggrund svarer til den i dag.

Det er dermed tydeligt, at det er de unges ændrede søgemønstre i forhold til eud fremfor forældrenes ændrede uddannelsesbaggrund, der primært har bidraget til det samlede fald i andelen af unge, der starter på eud efter grundskolen. Det er altså i høj grad tendensen til, at fx unge med faglærte forældre i langt mindre grad end før starter på eud.

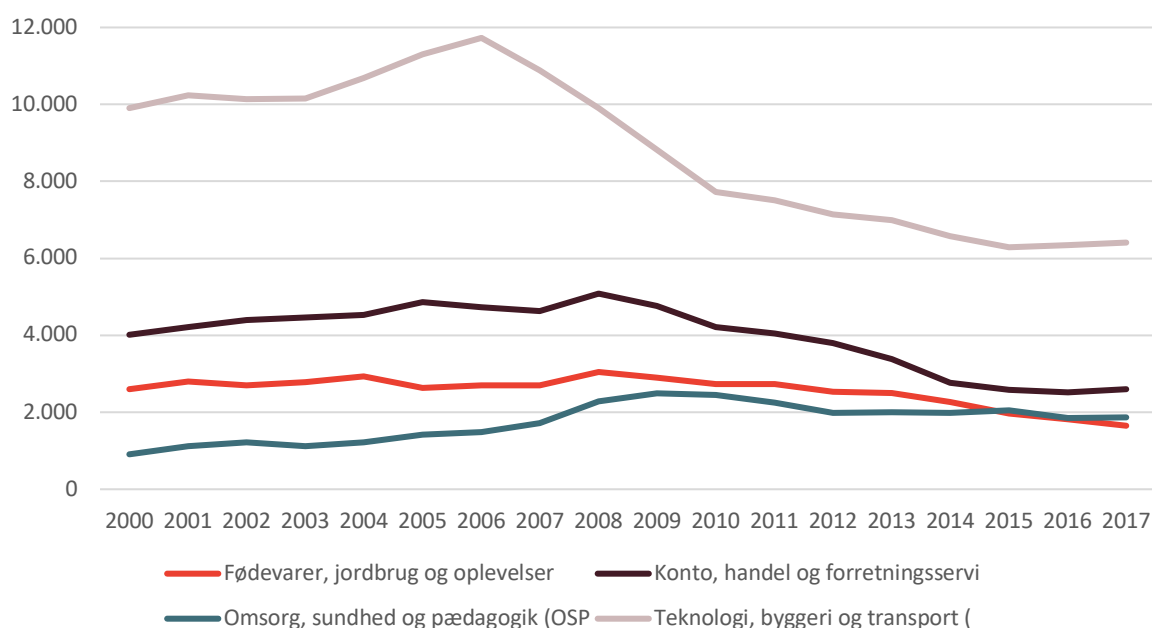
Figur 3: Andel, der startede på eud som første ungdomsuddannelse efter grundskolen i 2017, hvor forældres uddannelse og/eller unges søgemønstre var lig niveauet for 2000-2002

Kilde: egne beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik.

Antallet af unge, der starter på de enkelte fagretninger på eud efter grundskolen, er naturligt nok også faldet for tre ud af de fire hovedretninger, jf. Figur 4. Særligt er antallet af unge, der starter på eud inden for "Teknologi, byggeri og transport" (TBT), faldet markant fra højdepunktet i 2006 med 11.700 unge til omkring 6.300 unge i dag. "Omsorg, sundhed og pædagogik" (OSP) er den eneste retning, hvor der i dag faktisk starter flere unge end for ca. 15 år siden. I dag vælger omkring 15 pct. af de unge, der påbegynder en eud, en uddannelse inden for OSP, mens den tilsvarende andel lå på omkring 5 pct. i 2000.

Figur 4: Antal, der starter på eud som første ungdomsuddannelse efter grundskolen fordelt efter fagretning, 2000-2016

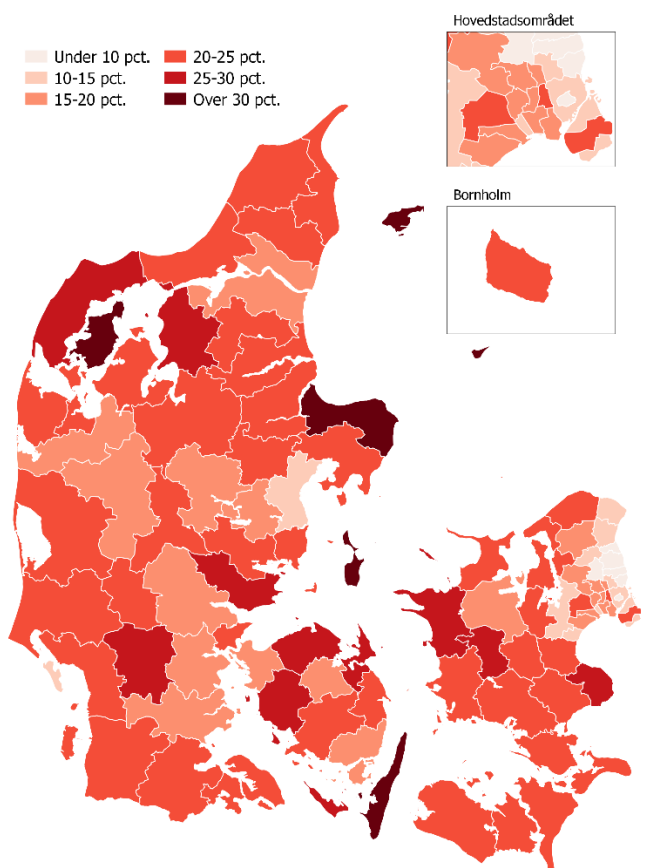
Note: Der er desuden betinget på, at uddannelsen er påbegyndt senest to år efter 9. klasse

Kilde: egne beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik.

Andelen af helt unge, der starter på eud, varierer en del fra kommune til kommune, jf. Figur 5. Andelen af unge, der starter på eud efter grundskolen, er lavest i de største bykommuner København og Aarhus samt i en række nordsjællandske kommuner. Disse lave andele er delvist drevet af, at der bor relativt mange forældre med videregående uddannelser i disse kommuner.

På Fyn samt Syd- og Vestsjælland og i Nordvestjylland ligger andelen af unge, der starter på eud efter grundskolen, i den høje ende med andele på mellem 20 og 30 pct.

Figur 5: Andel, der starter på eud som første ungdomsuddannelse efter grundskolen fordelt efter bopælskommune, 2015-2017

Note: Der er desuden betinget på, at uddannelsen er påbegyndt senest to år efter 9. klasse

Kilde: egne beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik.

De kommunale forskelle i andelen af unge, der starter på eud, afhænger til dels af forskelle i bl.a. forældres uddannelsesbaggrund og etnicitet. Det er muligt at tage højde for disse forskelle i en helt simpel regressionsmodel, hvor sandsynligheden for at starte på eud efter grundskolen bliver estimeret på baggrund af de unges baggrundskarakteristika.¹ Derved kan vi finde den forventede andel af unge, der starter på eud, for en given kommune og sammenholde dette med kommunens faktiske andel af unge, der starter på eud.

Hvis den faktiske andel af unge på eud overstiger den forventede, har den pågældende kommune altså flere unge, der starter på eud, end hvad der er forventet på baggrund af bl.a. forældrenes uddannelsesbaggrund. I denne kategori befinder Langeland og Norddjurs Kommune, hvor andelen af unge, der starter på eud, er 7-8 procentpoint højere end forventet, jf. Tabel 1. I Norddjurs Kommune starter lige ca. 35 pct. af de unge på eud efter grundskolen, mens det forventede niveau er på ca. 26 pct.

¹ Se bilag for regressionsresultater.

I den modsatte ende befinder fx Vallensbæk, Rudersdal og Gentofte Kommune, hvor den faktiske andel af unge på eud er mere end 5-6 pct. point lavere end forventet. I Gentofte Kommune er den faktiske andel af unge, der starter på eud på kun 3,9 pct. mod forventet 9,9 pct.

Tabel 1: Kommuner med henholdsvis flest og færrest unge på eud i forhold til det forventede niveau, 2015-2017

Færre end forventet:

	Faktisk andel af unge på eud	Forventet andel af unge på eud	Forskel
Vallensbæk	12,1%	18,2%	-6,1%
Gentofte	3,9%	9,9%	-6,0%
Rudersdal	5,3%	10,1%	-4,8%
Frederiksberg	7,8%	12,5%	-4,6%
Odsherred	22,5%	27,1%	-4,5%
Solrød	13,3%	17,6%	-4,4%
Helsingør	14,8%	19,0%	-4,2%
København	12,5%	16,3%	-3,8%
Lyngby-Taarbæk	6,5%	10,2%	-3,8%
Lolland	24,4%	28,1%	-3,7%

Flere end forventet:

	Faktisk andel af unge på eud	Forventet andel af unge på eud	Forskel
Norrdjurs	34,6%	26,2%	8,4%
Langeland	34,5%	27,0%	7,5%
Vejen	29,1%	23,3%	5,8%
Nordfyns	27,6%	21,9%	5,7%
Ærø	25,9%	20,3%	5,6%
Morsø	32,2%	26,6%	5,6%
Hedensted	26,5%	20,9%	5,6%
Thisted	29,0%	23,7%	5,3%
Assens	26,5%	21,3%	5,2%
Sorø	25,8%	21,4%	4,4%

Note: Der er betinget på, at uddannelsen er påbegyndt senest to år efter 9. klasse Se bilag for resultaterne af regressionen for den forventede andel.

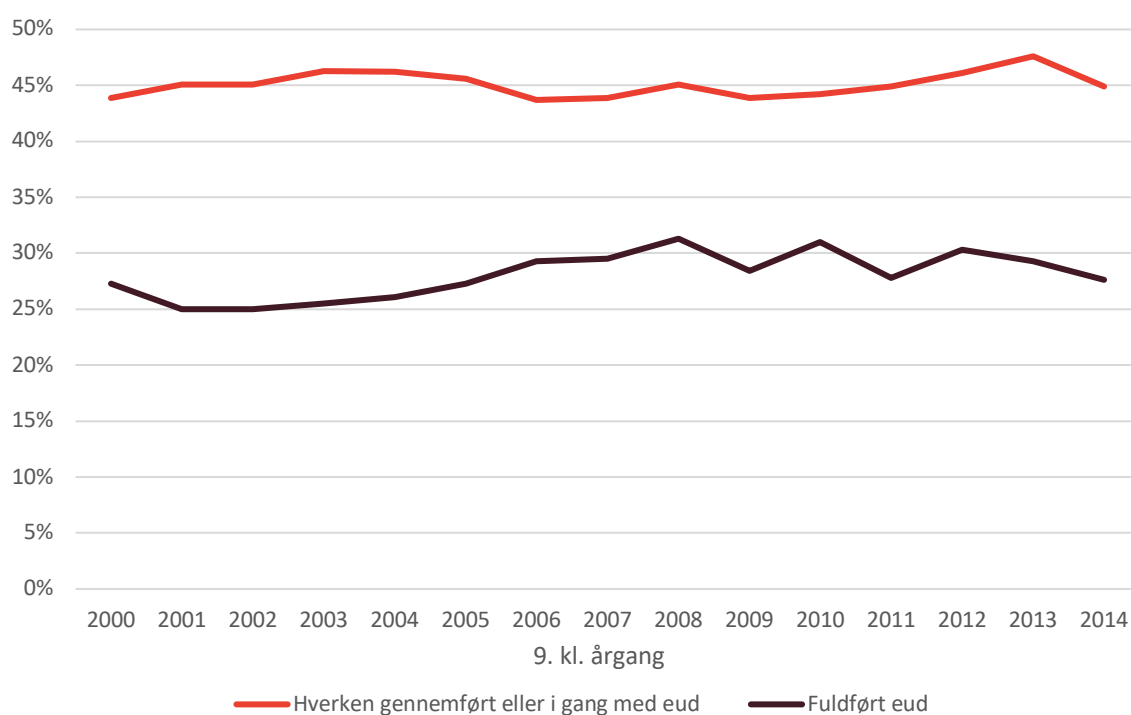
Kilde: egne beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik.

Frafald senest 5 år efter endt 9. klasse

Lige knap hver tredje ung, der starter på eud efter grundskolen, har fuldført en eud senest fem år efter, de afsluttede 9. klasse, jf. Figur 6. Andelen har været stigende fra omkring 25 pct. i starten af 00erne. Dette har dog ikke ført til et fald i andelen af unge, der er startet på eud, men som fem år efter 9. klasse er faldet helt fra, altså hverken er i gang eller færdig med en eud. Denne andel har ligget konstant på ca. 45 pct. siden 2000.

Den lavere andel af unge, der starter på eud, har altså ikke medført, at risikoen for efterfølgende at afbryde uddannelsen har ændret sig. Dette trækker alt andet lige kun i retning af, at færre og færre unge fuldfører en eud sammenlignet med bare for 10-15 år siden.

Figur 6: Status 5 år efter endt 9. klasse, for unge der startede på eud som første uddannelse efter grundskole, 2000-2014

Note: Der er kun set på, om de unge har fuldført eller er i gang med hvilken som helst eud. De kan derfor fx godt have fuldført en anden eud end den, som de startede efter 9. klasse

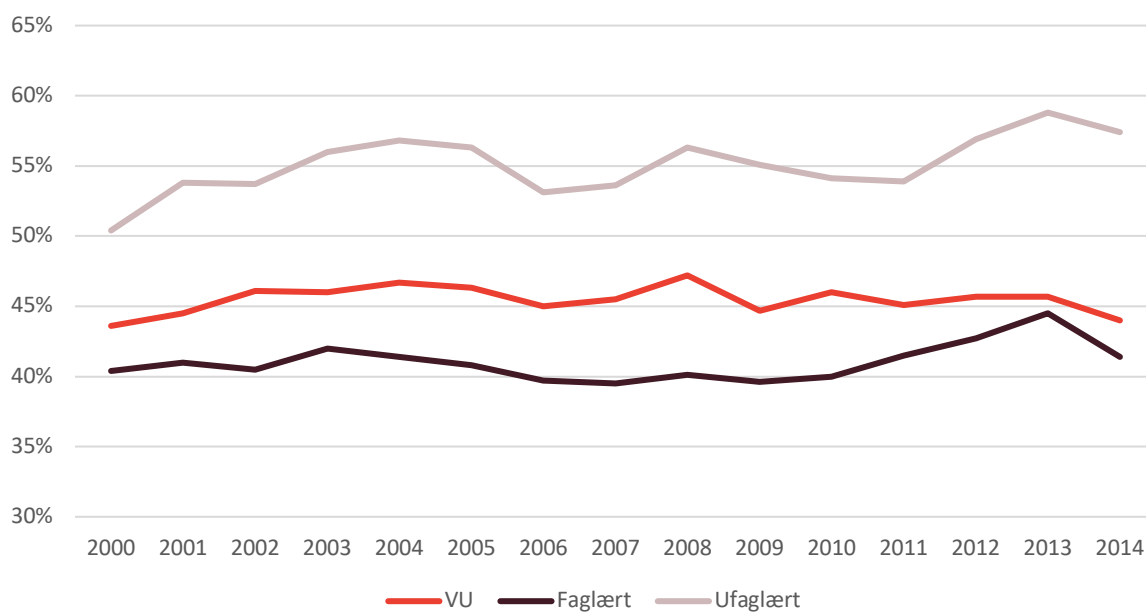
Kilde: egne beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik.

Unge, hvis forældre har en faglært baggrund som højeste uddannelsesniveau, har det laveste frafald med godt 40 pct., jf. Figur 7. Denne gruppe af unge har altså både den højeste andel, der rent faktisk starter på eud, samtidig med at de også har den laveste risiko for efterfølgende at afbryde uddannelsen.

Omvendt er mere end 55 pct. af de unge med ufaglærte forældre faldet fra eud fem år efter, mens unge, hvor mindst forælder har en videregående uddannelse, har et samlet frafald på ca. 45 pct. For gruppen af unge, hvor mindst en forælder har en videregående uddannelse, er der selvfølgelig stadig en mulighed for, at den anden forælder er faglært.

Hvis vi alene ser på frafaldet blandt unge, hvor en forælder har en videregående uddannelse, mens den anden har en faglært baggrund, er frafaldet for denne gruppe unge nede på niveauet for unge fra faglærte hjem med ca. 40 pct.² Omvendt ligger frafaldet for unge, hvor mindst én forælder har en videregående uddannelse, og den anden forælder ikke er faglært, på omkring 50 pct. Altså næsten svarende til niveauet for unge fra ufaglærte hjem. Dette indikerer, at risikoen for frafald for de unge, der starter på eud, hænger tæt sammen med, om en af deres forældre har en eud eller ej.

Figur 7: Andel af unge, der startede på eud efter endt grundskole, men hverken har fuldført eller stadig er i gang 5 år efter, fordelt efter deres forældres højeste uddannelse, 2000-2014

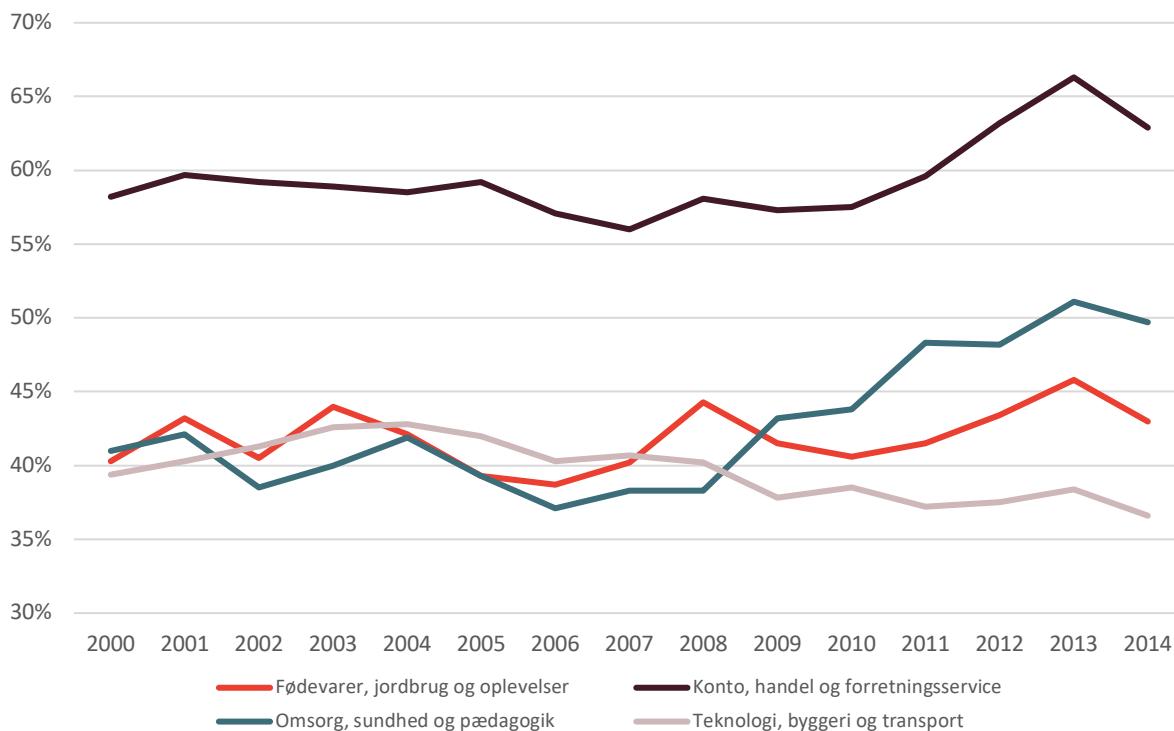

Kilde: egne beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik.

² Se bilag.

Andelen af unge, der er faldet fra eud senest fem år efter 9. klasse, ligger på et niveau omkring 40-50 pct. for tre ud af fire fagretninger, jf. Figur 8. Frafaldet for unge, der starter på "Konto, handel og forretningsservice" (KHF) er til gengæld markant højere med en andel på 60-65 pct., der ikke har kontakt med eud-systemet fem år efter 9. klasse.

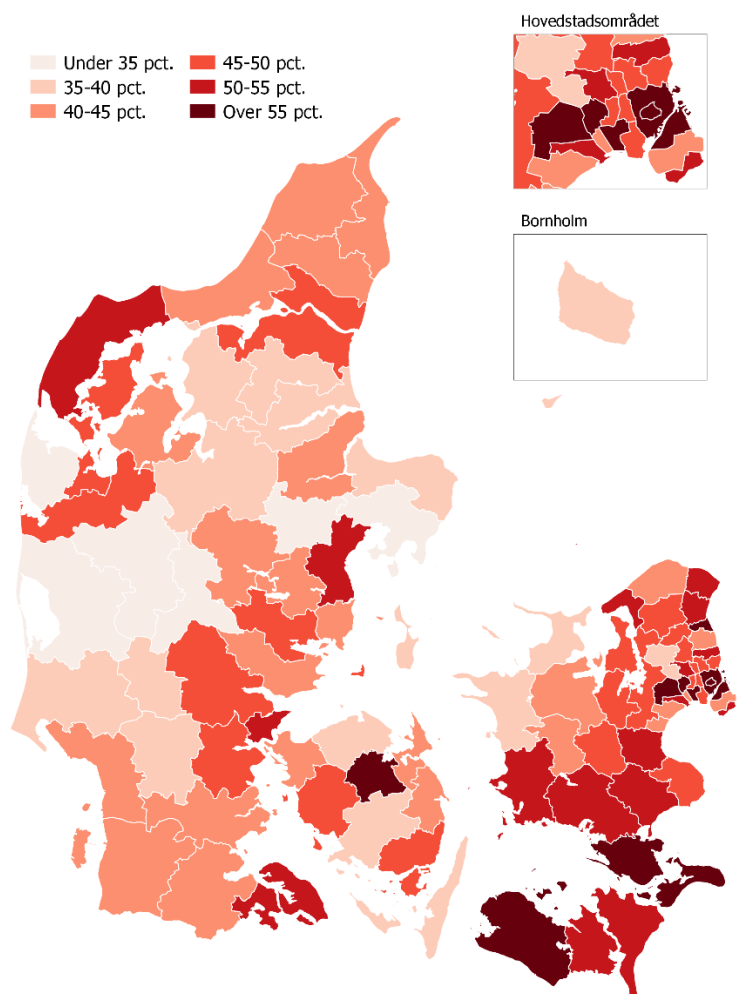
Figur 8: Andel af unge, der startede på eud efter endt grundskole, men er faldet fra 5 år efter fordelt efter fagretning, 2000-2014

Kilde: egne beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik.

Frafaldet blandt unge på eud er særligt stort på Lolland-Falster og i Københavnsområdet, mens en række vest- og midtjyske kommuner har et relativt lavt frafald, jf. Figur 9. Lemvig Kommune har det laveste frafald med 30 pct., når vi ser bort fra ø-kommunerne. I den anden ende af skalaen ligger bl.a. Brøndby, Albertslund og Københavns Kommune med et frafald på ca. 60 pct. Unge fra fx Københavns Kommune er altså karakteriseret ved både, at relativt få unge vælger at starte på eud efter grundskolen, samtidig med at relativt mange af dem, der gør, falder fra igen senere hen.

Figur 9: Andel af unge, der startede på eud efter endt grundskole, men er faldet fra 5 år efter fordelt efter bopælskommune, 2012-2014

Kilde: egne beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik.

For at illustrere hvilke kommuner der klarer sig relativt godt eller skidt i forhold til både optag og frafald på eud blandt helt unge opstiller vi et simpelt mål for den kommunale "eud-succesrate":

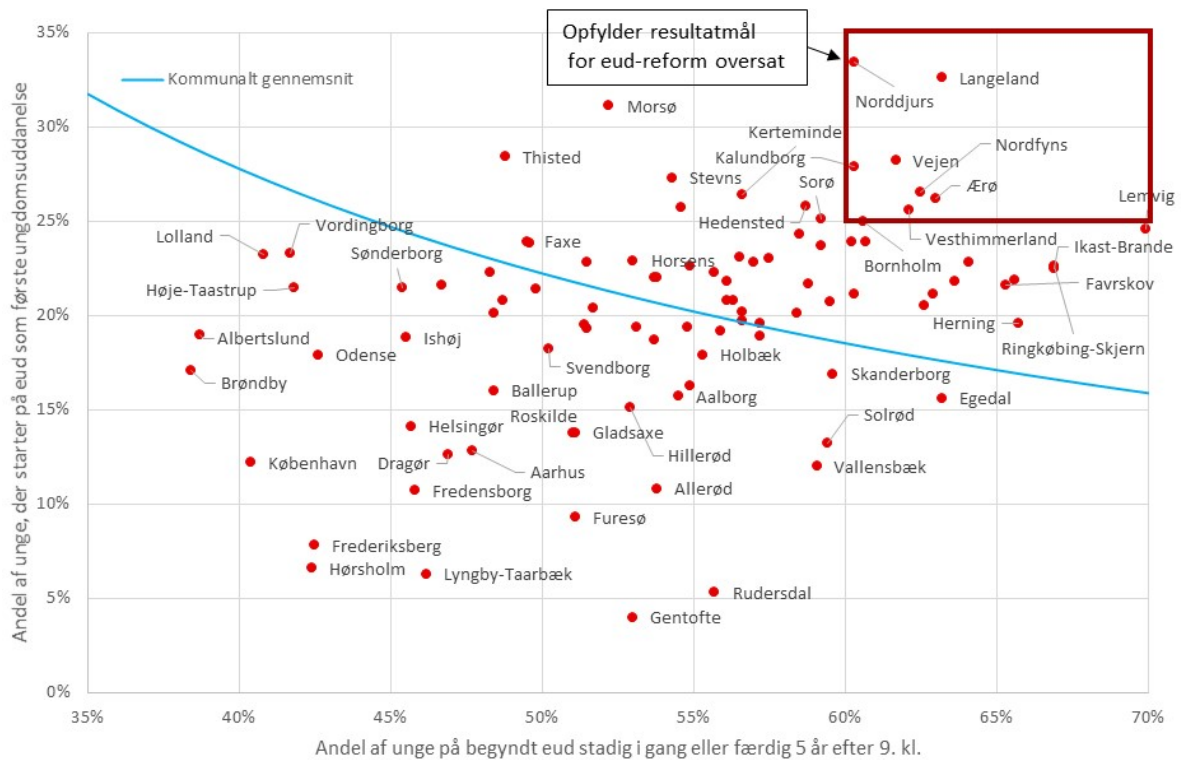
"Kommunal eud-succesrate" = optag (andel af unge, der starter på eud senest to år efter 9. klasse) x succes (andel af unge påbegyndt eud efter grundskole, der er i gang eller færdig med eud fem år efter 9. klasse)

Den samlede succesrate vil således være højest for de kommuner, hvor optaget på eud er relativt højt sammenkoblet med, at relativt mange unge også gennemfører en eud. Målt på disse to parametre klarer Langeland Kommune sig bedst, jf. Figur 10. 33 pct af de unge fra Langeland Kommune starter på en eud efter grundskolen, og omkring to ud af tre er færdig eller stadig i gang fem år efter 9. klasse.

Omvendt er fx Frederiksberg og Lyngby-Taarbæk Kommune kendetegnet ved, at der er relativt få unge, der starter på eud, og at frafaldet er relativt højt.

Til sidst fremgår det også, at kun otte kommuner opfylder resultatmålene fra reformen af eud i forhold til optag og frafald. Her er det forudsat, at resultatmålet for frafald, der går på det samlede frafald for alle, der starter, også gælder de helt unge alene. Der indgår ingen kommuner fra hovedstadsområdet og kun Kalundborg Kommune fra Sjælland.

Figur 10: Kommunale forskelle i andel af unge, der påbegynder og ikke efterfølgende falder fra eud

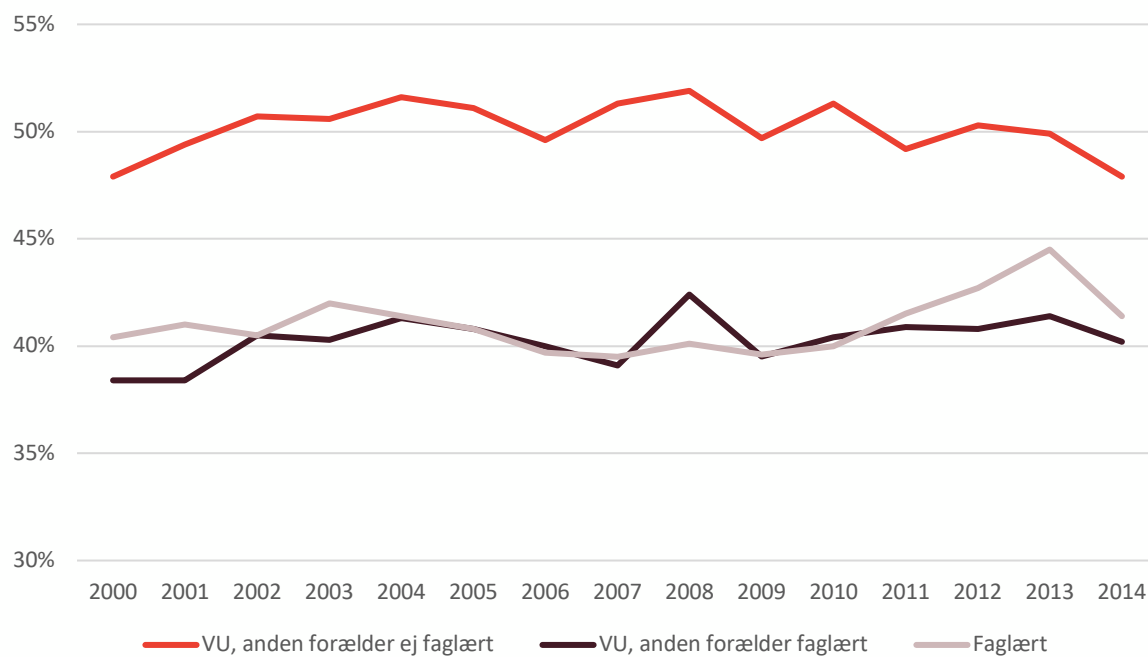
Note: Der er kun set på, om de unge har fuldført eller er i gang med hvilken som helst eud. De kan derfor fx godt have fuldført en anden eud end den, som de startede efter 9. klasse. Optag er baseret på 9. kl. årgange fra 2015-2017, mens frafald er baseret på 9. kl. årgangene fra 2012-2014.

Kilde: egne beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik.

04

Bilag

Figur 11: Andel af unge, der startede på eud efter endt grundskole, men 5 år efter hverken er i gang eller har fuldført fordelt efter deres forældres uddannelse, 2000-2014

Note: Der er desuden betinget på, at uddannelsen er påbegyndt, inden den unge fylder 18 år.

Kilde: egne beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik.

Tabel 2: Resultat af regression for sandsynlighed for at starte på eud efter end grundskole, 2015-2017

	Koefficien t
Højeste uddannelsesniveau hos forældre (ift. at have to ufaglærte forældre):	
- Faglært	0.0167*
- Videregående udd.	-0.066***
Folkeskoleårgange ift. 2015 årgangen	
- 2016	-0.007
- 2017	-0.016**
Karaktersnit fra grundskole	-0.059***
Piger ift. drenge	-0.084***
Personer med ikke-vestlig baggrund (ift. personer med dansk baggrund)	-0.142***
Alder ved afsluttet 9. kl.	0.019***
Antal observationer	190242
Justeret R2	0,205

Note: Der er betinget på, at uddannelsen er påbegyndt senest to år efter 9. klasse. Regression er foretaget med OLS. * = signifikans på 5-pct.-niveau, ** = signifikans på 1-pct.-niveau, *** = signifikans på 0,1-pct.-niveau. Der er desuden taget højde for anden etnisk baggrund end ikke-vestlig og dansk samt familietype.

Kilde: egne beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik.

—

DEA

Tænk tanken DEA
Fiolstræde 44
1171 København K
www.dea.nu